

## Studie-informatie Opleiding Psychosociaal Counselor (OPC)

1. Waartoe wordt de psychosociaal counselor opgeleid?
2. Opbouw opleiding en studiebelasting
3. Studie-inrichting
4. Tentaminering

### 1. Waartoe wordt de psychosociaal counselor opgeleid?

Een psychosociaal counselor is een procesbegeleider van emotioneel gezonde mensen die door situatieveranderingen problemen ervaren. Hij begeleidt mensen in veranderingsprocessen op weg naar omgangsvormen met de eisen die de buitenwereld stelt.

De werkwijze die de psychosociaal counselor hanteert is van humanistische aard. Hij vertrouwt op de veerkracht die van nature in mensen ligt opgeslagen, maar tijdelijk niet beschikbaar lijkt.

Daartoe wordt hij opgeleid tot 13 HBO competenties.

#### **Competenties**

De psychosociaal counselor op HBO niveau dient aan het einde van zijn studie over dertien competenties te beschikken. Deze competenties zijn verdeeld over acht algemene HBO competenties en vijf specifieke competenties voor de psychosociaal counselor.

#### **Algemene HBO competenties Opleiding Psychosociaal Counselor (OPC)**

- *Brede professionalisering*  
Hiermee wordt bedoeld de mate van professionalisering die voor de beginnend beroepsbeoefenaar (psychosociaal counselor) nodig is om binnen een arbeidsorganisatie of als vrije beroepsbeoefenaar goed te kunnen en te blijven functioneren en voor het zelfstandig uitvoeren van taken nu en in de toekomst. Een brede professionalisering is ook nodig voor het bouwen aan en verder ontwikkelen van de eigen beroepsuitoefening, de beroepsattitude en het beroep zelf.
- *Multidisciplinaire integratie*  
De psychosociaal counselor op hbo-niveau dient integratief te kunnen denken en integratief te kunnen werken vanuit het perspectief van het beroepsmatig handelen inzake kennis, inzichten, methodieken en vaardigheden vanuit verschillende vakinhoudelijke disciplines.
- *Toepassing van wetenschappelijke inzichten*  
Wetenschappelijk onderzoek dient vertaald te kunnen worden in een praktisch handelen van de psychosociaal counselor. Bij het

oplossen van probleemstellingen, waarmee de psychosociaal counselor geconfronteerd wordt, dient hij in staat te zijn relevante wetenschappelijke inzichten, theorieën, concepten en onderzoeksresultaten te kunnen toepassen.

- *Transfer en brede inzetbaarheid*  
De psychosociaal counselor op hbo-niveau dient in staat te zijn zijn kennis, inzichten en vaardigheden in meerdere uiteenlopende beroepssituaties zoals we die eerder hebben aangegeven te kunnen toepassen.
- *Creativiteit en complexiteit in handelen*  
Dit houdt in dat de psychosociaal counselor in staat is om vraagstukken die zich in de beroepspraktijk voordoen, waarvan het probleem op voorhand niet duidelijk is omschreven en waarop standaardprocedures niet van toepassing zijn, met professionele kwaliteit tot oplossing te brengen.
- *Probleemgericht werken*  
Op basis van relevante kennis en theoretische en praktische inzichten, dient de psychosociaal counselor complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk zelfstandig te kunnen definiëren en analyseren. In dit licht dient hij zinvolle (nieuwe) oplossingsstrategieën te ontwikkelen en toe te passen. Hij dient de effectiviteit van deze strategieën te kunnen beoordelen en te evalueren.
- *Methodisch en reflectief denken en handelen*  
Hiermee wordt bedoeld dat de psychosociaal counselor realistische doelen kan stellen, werkzaamheden kan plannen en planmatig kan afwerken. Tevens kan hij, op basis van het verzamelen en analyseren van relevante informatie, reflecteren op zijn beroepsmatig handelen.
- *Sociaal- communicatieve bekwaamheid*  
De psychosociaal counselor dient te kunnen communiceren en te kunnen samenwerken met anderen in de sociale context van zijn beroepsmatig handelen en te kunnen voldoen aan de eisen die het participeren in een arbeidsorganisatie stelt.

### **Specifieke HBO competenties Opleiding Psychosociaal Counselor (OPC)**

- *Inzicht in eigen ontwikkelingsproces*  
De psychosociaal counselor heeft een goed ontwikkeld zelfreflecterend vermogen. Hij heeft zicht op zijn sterke punten en zijn ontwikkelingspunten (valkuilen) en is zich bewust van de effecten van zijn handelen.

- *Hulpverleners aan mensen*  
De psychosociaal counselor is in staat procesmatig met cliënten te werken om te komen van een probleem tot een oplossing of omgangsvorm.
- *Ethisch verantwoord werken*  
De psychosociaal counselor is een vertrouwenspersoon die naar eer en geweten (integer, verantwoordelijk, voorzichtig en accuraat) omgaat met zijn cliënt en de verkregen informatie.
- *Empathisch vermogen*  
De psychosociaal counselor heeft de capaciteit om zich te verplaatsen in de ander zonder zichzelf te verliezen. Hierdoor ontstaat nabijheid.
- *Analytisch vermogen*  
De psychosociaal counselor heeft het vermogen uit de situatie te stappen en deze van een afstand te bekijken. Hij kan verbanden leggen tussen de verzamelde informatie waardoor patronen duidelijk worden.

### **Indicatoren**

De competenties die zijn gevraagd voor het vak van psychosociaal counselor worden verdeeld in verschillende indicatoren. Een indicator is een meetbaar deel. Wanneer de psychosociaal counselor voldoet aan de verschillende indicatoren horend bij een competentie, geeft dat aan dat hij over die competentie beschikt.

| <b>Competenties</b>                           | <b>Indicatoren</b>  |
|---|---|
| 1. Brede professionalisering                  | Kennis van verschillende psychologische stromingen  |
|   | Toepassen van verschillende interventiemodellen   |
| 2. Multidisciplinaire integratie              | Uw plaats weten binnen de wereld van de hulpverlening zowel op medisch, paramedisch als psychologisch gebied én ernaar handelen (interactief) |
| 3. Toepassing van wetenschappelijke inzichten | De grens aan kunnen geven tussen filosofie en wetenschap  |
|   | Herkennen van de psychologie van het pathologische  |

|  |  |
|--|--|
| 4. Transfer en brede inzetbaarheid             | Relevante psycho-educatie geven aan cliënt   |
|  | Relevante kennisoverdracht aan collega's (medestudenten)   |
|  | Als psychosociaal counselor kunnen werken binnen bedrijfsleven, overheid, zorginstelling of binnen zelfstandige praktijk |
| 5. Creativiteit en complexiteit in handelen    | Buiten eigen (referentie)kader denken en treden (ontwikkelen out of the box denken)                                      |
| 6. Probleemgericht werken                      | Signaleren, definiëren en analyseren van problemen in het beroepenveld   |
|  | Zelfstandig oplossingsstrategieën ontwikkelen  |
|  | Effectiviteit van oplossingen beoordelen   |
| 7. Methodisch en reflectief denken en handelen | Realistische doelen stellen  |
|  | Eigen werkzaamheden structureren en organiseren  |
|  | Volgens methodieken reflecteren op eigen beroepsmatig handelen   |
| 8. Sociaal – communicatieve bekwaamheid        | Vakinhoudelijk communiceren met collega's  |
|  | Mens-mens contact bewerkstelligen  |
| 9. Inzicht in eigen ontwikkelingsproces        | Het herkennen en erkennen van eigen kwaliteiten en ontwikkelpunten   |
|  | Zicht hebben op achterliggende processen "Waardoor komt het dat ...?"  |
| 10. Hulpverleners aan mensen                   | Beschikken over kennis m.b.t. de psyche van de mens en zijn ontwikkelingsprocessen                                       |
|  | Beschikken over kunde binnen procesbegeleiding   |
|  | Procesmatig begeleiden met oog voor benodigde tijd en ruimte (tempoanalyse)  |
| 11. Ethisch verantwoord werken                 | Integer en discreet werken   |

|                         |  |
|-------------------------|--|
|                         | Verantwoordelijkheid nemen                             |
|                         | Eigen grenzen van mogelijkheden bepalen                |
| 12. Empathisch vermogen | Het toelaten van eigen lichamelijke sensaties          |
|                         | Expliciteren van impliciete lichamelijke gewaarwording |
|                         | Non-verbaal rapport maken                              |
|                         | Verbaal rapport maken                                  |
| 13. Analytisch vermogen | Verschillende invalshoeken aannemen                    |
|                         | Ordenen en structureren                                |
|                         | Verbanden leggen                                       |
|                         | Patronen blootleggen                                   |

## 2. Opbouw en studiebelasting

De Opleiding Psychosociaal Counselor (OPC) is opgebouwd uit vijf modules, een stagetraject en een praktijkonderzoek. De competentieontwikkeling wordt vastgelegd in een portfolio. De complete opleiding beslaat 240 EC's

|           |   |              |
|-----------|---|--------------|
| Module    | Praktische en Persoonlijke psychologie                | 32           |
| Module    | Klinische psychologie 1 en 2                          | 22           |
| Module    | Professioneel hulpverleners – de gespreksmethodiek    | 43           |
| Module    | Sociale psychologie                                   | 19           |
| Module    | Medische kennis – anatomie, fysiologie en pathologie  | 21           |
| Stage     | Begeleiden van cliënten                               | 27           |
| Onderzoek | Praktijkgericht onderzoek                             | 3            |
| Portfolio | opbouw (gedurende studie jaren) en afstudeerportfolio | 73           |
| Totaal    |   | 240 credits* |

\* qua studielast identiek aan de EC's uit het ECTS systeem (28 uur per credit)

### 3. Studierichting<sup>i</sup>

| <b>Module</b>  | <b>Kennis en kunde</b>   | <b>Afsluiting</b>  |
|--|--|--|
| Praktische en Persoonlijke psychologie               | Kennis:<br>Inleiding in de psychologie<br>Kunde:<br>Persoonlijke reflectie   | Huiswerkopgaven<br>Tentamen<br>Reflectieopdrachten   |
| Klinische psychologie 1 en 2                         | Kennis:<br>Depressie, agressie en angst<br>Drang, dwang en psychose<br>Kunde:<br>Herkennen van pathologische denk- en gedragspatronen<br>Juist kunnen verwijzen  | Huiswerkopgaven<br>Tentamen  |
| Professioneel hulpverleners - de gespreksmethodiek   | Kennis:<br>Vijf fasen model van Professioneel hulpverleners<br>Kunde:<br>Rapport maken<br>Empathisch en analytisch vermogen<br>Toepassen technieken<br>Volgens rode draad kunnen werken<br>Procesbegeleiding | Huiswerkopgaven:<br>beeldmateriaal<br>Hopper tentamen<br>Live-testing  |
| Sociale psychologie                                  | Kennis:<br>Wederzijdse beïnvloeding<br>Kunde:<br>Hoe ethisch verantwoord invloed uitoefenen in cliëntengesprekken  | Huiswerkopgaven<br>Tentamen  |
| Medische kennis – anatomie, fysiologie en pathologie | Kennis:<br>Werking menselijk lichaam<br>Kunde:<br>Onderscheid herkennen tussen somatische en psychosomatische klachten<br>Juist doorverwijzen  | Huiswerkopgaven<br>Tentamen  |
| Stagetraject   | Kennis:<br>Aanvullende kennis over de specifieke doelgroep afhankelijk van de stageplaats<br>Kunde:<br>Begeleiden van processen van cliënten in de praktijk  | Aan de hand van de training wordt bepaald of de capaciteiten om te starten met de begeleiding voldoende zijn ontwikkeld<br>Ieder gesprek met een cliënt wordt geëvalueerd en benut als een |

|                      |  |   |
|----------------------|--|---|
|                      | <p>Begeleiding van cliënten per chat en/of telefonische hulpverlening<br/>         Verslaglegging van gesprekken<br/>         Evaluatie<br/>         Zelfreflectie</p>             | <p>toetsingsmoment<br/>         Zelfreflectieverslag over het stagejaar</p>   |
| Praktijkonderzoek    | <p>Kennis:<br/>         Onderzoeksmethoden<br/>         Kunde:<br/>         Onderzoeksvragen formuleren, begrippen operationaliseren en<br/>         enquêtevragen ontwikkelen</p> | Huiswerkopgave  |
| Portfoliobegeleiding | <p>Kennis en kunde:<br/>         Competentieontwikkeling</p>   | <p>De mentor stelt vast of een portfolio is ingediend. De mentor geeft geen beoordeling maar feedback in de vorm van vragen stellen, op zaken wijzen, tips geven en uitnodigen zaken uit te zoeken.</p> |
| Afstudeerportfolio   | <p>Kennis en kunde:<br/>         Competentiebeheersing</p>   | <p>Eindbeoordeling op de 13 competenties voor de psychosociaal counselor.</p>   |



#### 4. Tentaminering<sup>ii</sup>

| Module   | Toetsing  | Duur                     | Norm   |
|--|---|--------------------------|--|
| Praktische psychologie                               | Tentamen:<br>100 meerkeuzevragen  | 90 minuten               | 5,5 of hoger   |
| Klinische psychologie 1 en 2                         | Tentamen:<br>50 meerkeuzevragen   | 90 minuten               | 5,5 of hoger   |
| Professioneel hulpverleners – de gespreksmethodiek   | Hopper tentamen:<br>30 meerkeuzevragen<br>Live-testing:<br>Counselingsgesprek                                       | 30 minuten<br>60 minuten | 5,5 of hoger<br>6,0 of hoger   |
| Sociale psychologie                                  | Tentamen:<br>50 meerkeuzevragen   | 90 minuten               | 5,5 of hoger   |
| Medische kennis – anatomie, fysiologie en pathologie | Tentamen:<br>50 meerkeuzevragen   | 90 minuten               | 5,5 of hoger   |
| Stagetraject   | Contacten met medestagiair(e)s en cliënten<br>Functioneren binnen de organisatie                                    | n.v.t.                   | Positieve beoordeling door stagebeoordelaar  |
| Onderzoek  | n.v.t.  | n.v.t.                   | n.v.t.   |
| Portfolio opbouw                                     | Zichtbaar maken van de voortgang en ontwikkeling in het competentieprofiel van de opleiding                         | n.v.t.                   | 06 keer portfoliomoment benut  |
| Afstudeerportfolio                                   | Aan de hand van persoonlijke bewijzen aantonen dat het competentieprofiel van de psychosociaal counselor is behaald | n.v.t.                   | Alle indicatoren van alle competenties moeten met minimaal een voldoende worden afgerond |

<sup>i</sup> In verband met de ontwikkeling van het onderwijs kan de inrichting wijzigen

<sup>ii</sup> Psychodidact behoudt zich het recht voor om wijzigingen aan te brengen in de toetsing, duur of norm.